

Osallisuussuunnitelma kaudelle 2023-2025

Kasvatuksen ja koulutuksen
toimiala

Valmistelu:

Heidi Halkilahti

Silja Lindblad

Anniina Riikonen

Helsinki

Kuva: Helsinki Material Bank /
Maija Astikainen

Sisällys

1. Osallisuuden edistäminen Helsingin kaupungilla

- Osallisuussuunnitelmat osana kaupungin osallisuustyötä
- Osallisuussuunnitelmien toimeenpano ja tehtäväjako
- Toimialojen yhteinen osallisuuden määritelmä ja painopisteet 2023-2025

2. Osallisuus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

- Mitä osallisuus tarkoittaa?
- Miten osallisuuden kokemus rakentuu?
- Osallisuuden edistäminen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

3. Osallisuuden painopisteet ja tavoitteet 2023-2025:

Kaupunkiyhteiset ja toimialakohtaiset toimenpiteet sekä niiden arviointi

- Osallisuuskokemuksen vahvistaminen
- Osallisuusosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen
- Moniäänisyyden vahvistaminen

Osa 1:

Osallisuuden edistäminen Helsingin kaupungilla

Toimialojen osallisuus- suunnitelmat osana kaupungin osallisuustyötä

Kaupungin neljä toimialaa laativat toimialakohtaiset osallisuussuunnitelmat, joihin kootaan tavoitteet ja toimenpiteet asukkaiden osallisuuden vahvistamiselle strategiakausittain.

Strategiakaudella 2017–2021 toimialojen osallisuussuunnitelmilla arvioitiin oleva merkittävä rooli Helsingin kaupungin osallisuustyössä koska suunnitelmissa kuvataan, kuinka osallisuustyö jalkautetaan kaikkiin toimialan palvelutasoihin.

Osallisuussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on, että osallisuuden edistäminen on jokaisen työntekijän työtehtäviin kuuluva keskeinen osa.

Osallisuus- ja vuorovaikutusmalli korostaa osallisuuden kytkeytymistä kaikkeen toimintaamme.

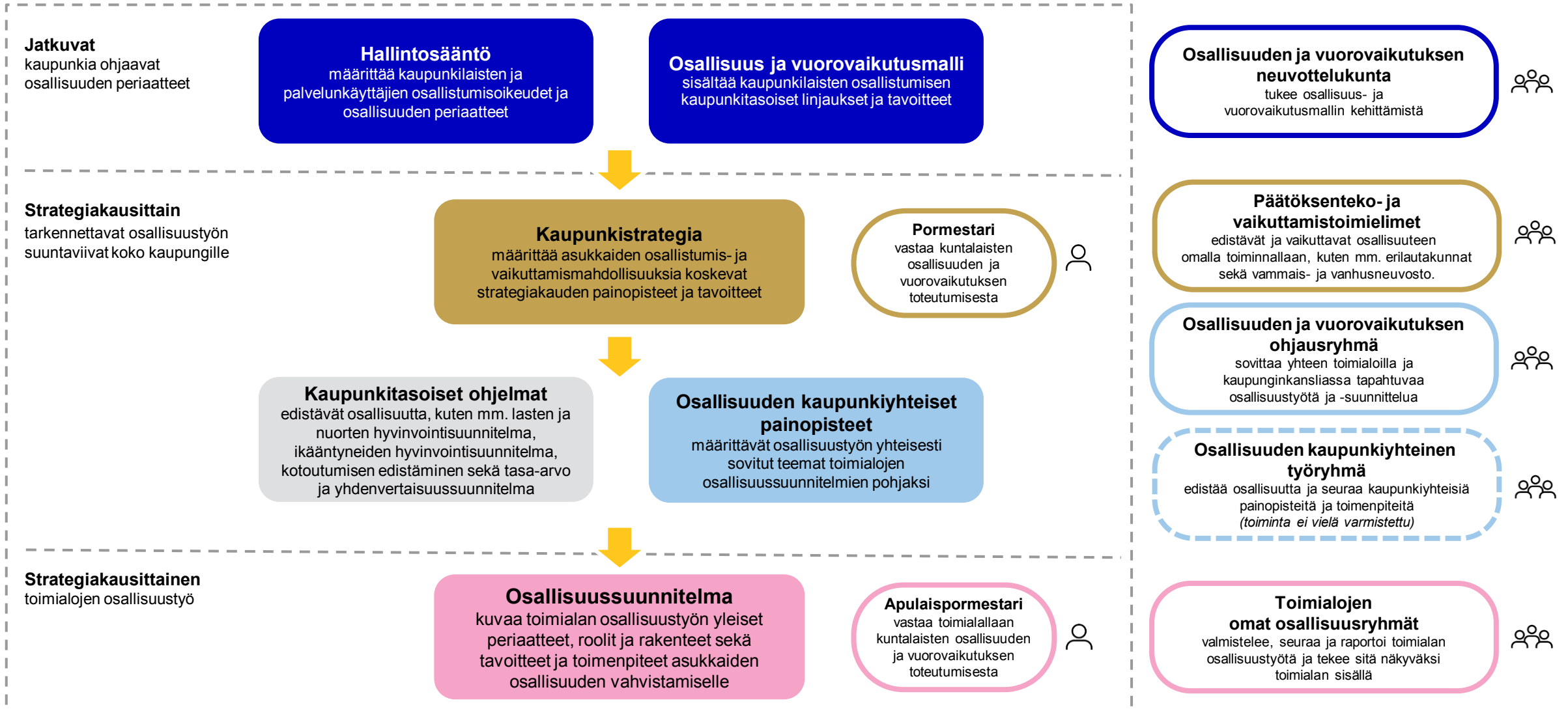
Helsingin osallisuuden periaatteet

Yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen
ja asiantuntijuuden hyödyntäminen

Omaehtoisen toiminnan
mahdollistaminen

Yhdenvertaisten
osallistumismahdollisuuksien
luominen

Osallisuussuunnitelmien toimeenpano ja tehtäväjako

Toimialojen yhteinen osallisuuden määritelmä ja painopisteet 2023-2025

Osallisuus

Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä

Osallisuus on sitä, että ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja voi vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.

Osallisuus merkitsee mukana oloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä.

Painopisteet 2023-2025

Osallisuuskokemuksen vahvistaminen

Osallisuusosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen

Moniäänisyyden vahvistaminen

Osa 2:

Osallisuus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

Mitä osallisuus tarkoittaa?

- Osallisuussuunnitelman tavoitteena on tukea ja vahvistaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lakisääteisiä velvoitteita (mm. kodin ja koulun yhteistyö, lapsen oikeus osallisuuteen ja kuntalaisten kuuleminen) sekä edistää opetussuunnitelman mukaista toimintaa koko toimialalla. Samalla se vie eteenpäin kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa toimialalla ja vahvistaa lapsiystävällinen kunta mallia

Osallisuuden käsite

- Nähdyksi ja kuulluksi tuleminen
- Kuulumisen tunne
- Osallisuus on kokemus mahdollisuuksista vaikuttaa, mutta se on paljon laajempi käsite, kuin vaikuttaminen tai osallistuminen

Pohjaa esim. THL:n jaotteluun:

- Osallisuus omassa elämässä
- Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa
- Osallisuus yhteisestä hyvästä

Miten osallisuuden kokemus rakentuu?

Päivittäin

- Minut nähdään ja kohdataan/huomataan
- Minuun suhtaudutaan myönteisesti
- Koen olevani tärkeä yhteisön jäsen

Viikoittain

- Saan apua silloin, kun sitä tarvitsen
- Luotan omiin kykyihini toimia ja koen, että muutkin luottavat minuun
- Tunnen/coen, että päivässäni on onnistumisia ja merkityksellisiä hetkiä

Vähintään muutaman kerran vuodessa

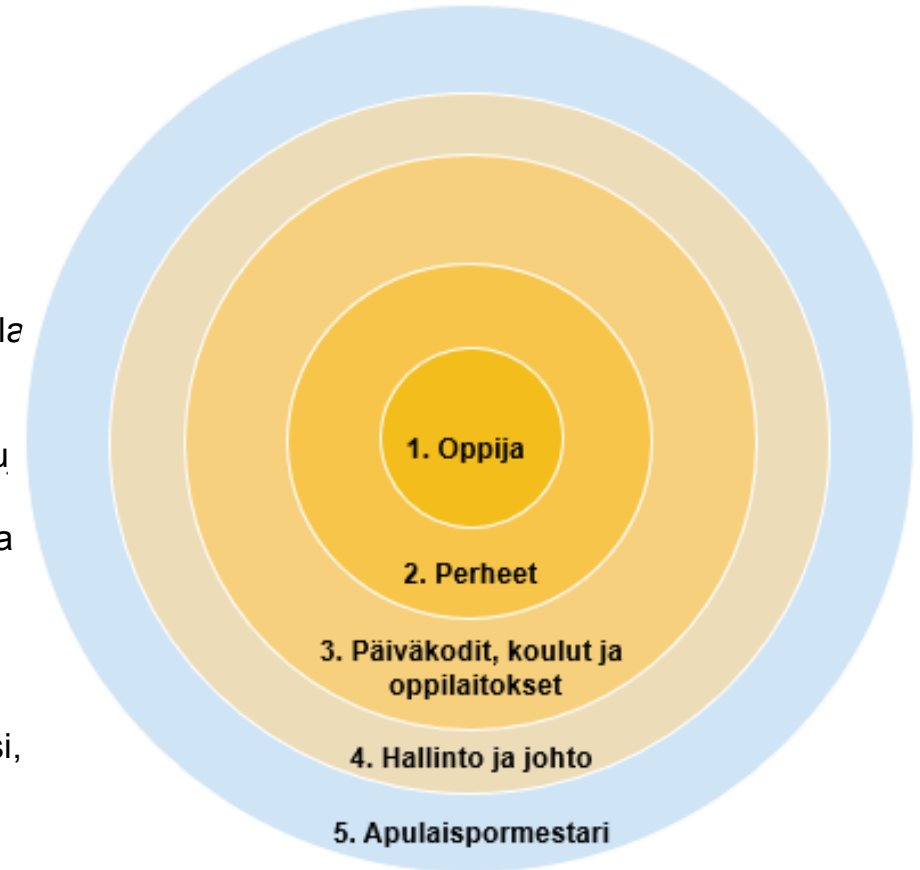
- Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun
- Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita
- Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin

Osallisuuden edistäminen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

- 1) **Oppija keskiössä:** Oppija nähdään ja kohdataan päivittäin. Hänen ajatuksillaan on merkitystä ja hän on yhteisönsä tärkeä jäsen
- 2) **Perheet:** Perheet ovat voimavara oppijan kasvun ja oppimisen tukemiseen. Kohtaaminen on perhelähtöistä ja perheiden erilaiset lähtökohdat huomioidaan.
- 3) **Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset:** Yhteistyöhön perheiden kanssa etsitään sellaisia toimintatapoja, jotka vahvistavat perheiden kiinnittymistä yhteisöön sekä keskinäistä luottamusta yksiköiden ja perheiden välillä. Toiminnan läpinäkyvyyttä lisätään tunnistamalla keskeiset toiminnan reunaehdot ja ne käsitellään oppimisyhteisön jäsenten kanssa.

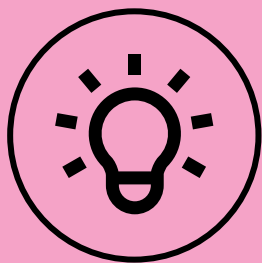
Päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa vahvistetaan dialogisuutta, yhteisiä keskusteluja ja hyvinvoinnista puhumista arjessa. Jotta jokainen oppija tulee päivittäin kohdatuksi, yksiköissä sovitaan vastuuvuoroista kohtaamiselle ja oppilaiden kanssa. Toimintavuodesta varataan aikaa säännölliseen keskusteluun turvallisen ilmapiirin vahvistamiseksi ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Oppijoiden kiinnittymistä oppimisyhteisöön vahvistetaan erilaisin konkreettisen käytäntein (esim. istumajärjestykset, pienryhmät).

- 4) **Toimialan hallinto ja johto:** Osallisuutta johdetaan ja koordinoidaan sen varmistamiseksi, että fokus on ydinasioissa. Osallisuusosaamista vahvistetaan toimialalla, jotta jokainen ymmärtää kohtaamisen merkityksen osallisuuden edistämisessä.
- 5) **Apulaispormestari:** vastaa kuntalaisten osallisuuden ja vuorovaikutuksen toteutumisesta

Osa 3: Osallisuuden painopisteet ja tavoitteet 2023-2025

Toimialakohtaiset toimenpiteet sekä niiden
arviointi

Helsinki

Kuva: Helsingin Aineistopankki
/ Antti Nikkanen

Kooste osallisuuden toimenpiteistä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 2023-25

Osallisuuden painopiste

Osallisuuskokemuksen vahvistaminen

Osallisuusosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen

Moniäänisyyden vahvistaminen

Kaupunkiyhteiset toimenpiteet

- Parannamme asiakasymmärrystä ja kaupunkilaisten asiantuntemuksen hyödyntämistä palveluiden kehittämisessä.
- Hyödynnämme digitaalisia vuorovaikutusvälineiden käyttöä.
- Kokeilemme osallisuuden kokemusta mittaavia työkaluja ja huomioimme niiden tulokset kehittämisessä.

- Jaamme tietoa osallisuudesta koko henkilöstölle.
- Teemme osallisuuden suunnitteluun kaupunkiyhteisen työvälineen.
- Suunnittelemme kaupungin henkilöstölle suunnatun osallisuuden peruskoulutuksen.

- Vahvistamme selkeäkielistä viestintää ja vuorovaikutusta sekä selkokieliä.
- Kokoamme ja kehitämme kaupunkiyhteisiä kuulemisen tapoja erilaisille kaupunkilaisille.
- Luomme yhteisiä tapoja arvioida lasten ja nuorten, vieraskielisten sekä ikääntyneiden osallisuuden vahvistamista kaupunkitasoisten suunnitelmien mukaisesti.

Toimialakohtaiset toimenpiteet

- Osallisuuden kokemusta vahvistetaan henkilöstön, oppijoiden ja huoltajien arjessa varmistamalla päivittäin, että jokainen kohdataan ja nähdään omana itsenään, jokaiseen suhtaudutaan myönteisesti ja jokainen nähdään yhteisön tärkeänä jäsenenä.

- Osallisuuden asiantuntijat kuvaavat, mitä osallisuudella, osallisuuden kokemuksella ja vaikuttamisella tarkoitetaan ja miten sitä edistetään opetusta ja kasvatusta ohjaavien suunnitelmien näkökulmasta.
- Toimialan osaamisen kehittämiseksi henkilöstö osallistuu kansallisen lapsistrategian koulutukseen

- Dialogisuuden vahvistaminen yksikköjen osaamista vahvistamalla, alueellista dialogia pilotoimalla ja luomalla kaupunkitasoisia kohtaamisen paikkoja.
- Oppijoiden äänen kuulumista toimialan viestinnässä vahvistetaan

Osallisuuskokemuksen vahvistaminen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

Tavoitteenamme on, että kaupunkilaisen kokemus kuulumisesta ja kuulluksi tulemisesta vahvistuu. Osallisuuskokemuksen vahvistaminen syntyy kohtaamisesta ja toista arvostavasta oikea-aikaisesta vuorovaikutuksesta. Kaupunkilainen kokee pystyvänsä edistämään itselle tärkeitä asioita kaupungissa, ja hänen osallistumismahdollisuutensa huomioidaan arjen toiminnassa ja palveluissa. Kaupunkilainen myös saa tietoa ja ymmärtää vaikuttamisen mahdollisuudet. Kaupunkilaisen asiakaskokemus ohjaa palvelujemme kehittämistä.

Madallamme ja poistamme osallisuuden esteitä. Kaupunkilainen voi osallistua eri tavoin: saada tietoa, olla mukana suunnittelussa, osallistua päätöksentekoon tai olla aktiivisena toimijana. Panostamme haavoittuvassa asemassa olevien osallisuuden kokemuksen syntymiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että oppilailla, henkilökunnalla, vanhemmilla ja asukkailla laajemmin on arvokasta tietoa ja heidät tulee osallistaa myös rakennus- ja tilahankkeiden suunnitteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Toimialakohtaiset toimenpiteet

Arjen osallisuus luo pohjan hyvinvoinnille. Osallisuuden kokemusta vahvistetaan henkilöstön, oppijoiden ja huoltajien arjessa varmistamalla päivittäin, että jokainen kohdataan ja nähdään omana itsenään, jokaiseen suhtaudutaan myönteisesti ja jokainen nähdään yhteisön tärkeänä jäsenenä.

Toimenpiteiden seuranta

- Johto ja esihenkilöt nostavat arjen osallisuuden teot yhteiseen keskusteluun. Tavoitteena on yhdessä pohtia, miten nähdä ja kuulluksi tuleminen sekä kuuluminen toteutuvat yhteisöissä ja omassa toiminnassa.
 - Oppijat, huoltajat, henkilöstö, hallinto
- Viestintäpalvelut nostavat arjen osallisuuden hyviä ja kevyitä tekoja näkyvämmiin esiin toimialan viestinnässä (kyllä/ei)
- Toimialan osallisuuden asiantuntijat seuraavat osallisuuteen liittyvien kyselytutkimuksia (esim. kouluterveyskysely)

Osallisuusosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

Tavoitteenamme on, että työntekijät kaikkialla kaupungilla tunnistavat osallisuuden merkityksen ja sen mahdollisuudet omassa työssään. Käsitteet osallisuudesta ja sen toteutustavoista on selkeää kaikilla toimialoilla, sekä johdolla että työntekijöillä. Osallisuus käsitetään tiiviiksi osaksi omaa työtämme.

Osallisuustieto ja moninaisuuden ymmärtäminen kaupungissa vahvistuu. Edistämme osallisuuden toteutumista johtamisella ja sitoutumisella sekä riittäväillä resursseilla ja oikeanlaisilla menetelmillä. Osallisuus ja sen edistäminen on osa arjen työtä ja kuuluu kaikille.

Toimialakohtaiset toimenpiteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuuden asiantuntijat laativat koosteen siitä, mitä osallisuudella, osallisuuden kokemuksella ja vaikuttamisella tarkoitetaan ja miten osallisuutta kuvataan opetusta ja kasvatusta ohjaavien suunnitelmien näkökulmasta.

Toimenpiteiden seuranta

Toimialan osallisuuden asiantuntijat laativat koosteen (kyllä/ei)

Toimialan osaamisen kehittämiseksi henkilöstö osallistuu kansallisen lapsistrategian koulutukseen

Toimialan osaamisen kehittämiseksi henkilöstön osallistuminen kansallisen lapsistrategian koulutukseen. (kyllä/ei).
Osallistuneet henkilöstön jäsenet saavat osallistumisestaan todistuksen

Moniäänisyyden vahvistaminen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla

Tavoitteenamme on, että kaupunkilaisten moniäänisyyden huomioiminen on kaupungin tapa toimia. Tarjoamme erilaisia osallistumisvaihtoehtoja siellä, missä ihmiset ovat. Huomioimme erityisesti heikoimmassa asemassa olevat kaupunkilaiset. Pyrimme tavoittamaan aktiivisesti eri väestöryhmiä myös erilaisten yhteisöjen ja järjestöjen kautta. Tieto ohjaa toimintaamme.

Vahvistamme moniäänisyyttä myös viestinnässä selkeän kielen, monikielisyyden ja monikanavaisuuden kautta. Toimintamme on läpinäkyvää ja kaupunkilainen saa tietoa kaupungin päätöksistä ja linjauksista. Tunnistamme hyvissä ajoin, keitä päätökset koskevat, ja edistämme dialogisuutta kaupunkilaisten kanssa huomioiden erilaiset väestöryhmät.

Toimialakohtaiset toimenpiteet

Dialogisuuden vahvistaminen yksikköjen osaamista vahvistamalla, alueellista dialogia pilotoimalla ja luomalla kaupunkitasoisia kohtaamisen paikkoja.

Oppijoiden äänen kuulumista monipuolisesti toimialan viestinnässä vahvistetaan

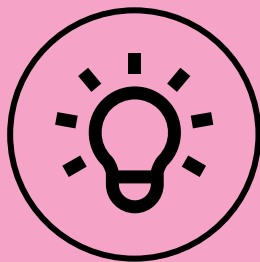
Toimenpiteiden seuranta

- Toimialan osaamisen kehittämisessä varmistetaan henkilöstön Erätauco-fasilitaattorikoulutuksien järjestäminen kaikissa palvelukokonaisuuksissa (kyllä/ei)
- Toimialan osallisuuden asiantuntijat järjestävät alueellisen dialogin pilotoinnin (kyllä/ei)
- Toimialan osallisuuden asiantuntijat kehittävät dialogisuutta koko kaupungin tasolla (kyllä/ei)

- Viestintäpalveluissa pilotoidaan oppijoiden mukaan ottamista toimialan viestintään ja mainontaan

Osa 3: Osallisuuden painopisteet ja tavoitteet 2023-2025

Kaupunkiyhteiset toimenpiteet sekä niiden
arviointi

Helsinki

Kuva: Helsinki Material Bank /
Jussi Hellsten

Osallisuuskokemuksen vahvistaminen

Tavoitteenamme on, että kaupunkilaisen kokemus kuulumisesta ja kuulluksi tulemisesta vahvistuu. Osallisuuskokemuksen vahvistaminen syntyy kohtaamisesta ja toista arvostavasta oikea-aikaisesta vuorovaikutuksesta. Kaupunkilainen kokee pystyvänsä edistämään itselle tärkeitä asioita kaupungissa, ja hänen osallistumismahdollisuutensa huomioidaan arjen toiminnassa ja palveluissa. Kaupunkilainen myös saa tietoa ja ymmärtää vaikuttamisen mahdollisuudet. Kaupunkilaisen asiakaskokemus ohjaa palvelujemme kehittämistä.

Madallamme ja poistamme osallisuuden esteitä. Kaupunkilainen voi osallistua eri tavoin: saada tietoa, olla mukana suunnittelussa, osallistua päätöksentekoon tai olla aktiivisena toimijana. Panostamme haavoittuvassa asemassa olevien osallisuuden kokemuksen syntymiseen.

Kaupunkiyhteiset toimenpiteet	Toimenpiteiden seuranta
<p>Parannamme asiakasymmärrystä ja kaupunkilaisten asiantuntemuksen hyödyntämistä palveluiden kehittämisessä ja osallisuuden kokemuksen vahvistamisessa. Viestimme aktiivisesti, millaista tietoa kaupunkilaisilta on kerätty ja mitä tiedolla tehdään. Kehitämme palveluita yhdessä kaupunkilaisten kanssa ja hyödynnämme tietoa päivittäisessä johtamisessa ja palvelujen kehittämisessä.</p>	<p>➤ Keskeisiä teemoja kehitetty tiedon pohjalta: kyllä / ei Näistä on viestitty kaupunkilaisille: kyllä / ei</p>
<p>Hyödynnämme digitaalisten vuorovaikutusvälineiden käyttöä. Varmistamme, että meillä on käytössä soveltuvat digitaaliset vuorovaikutusmenetelmät kaupunkilaisten osallistumiskokemuksen vahvistamiseksi.</p>	<p>➤ Digitaalisten vuorovaikutusvälineiden käyttö on lisääntynyt: kyllä / ei</p>
<p>Kokeilemme kaupunkilaisten osallisuuden kokemusta mittaavia työkaluja ja huomioimme niiden tulokset osallisuuden edistämisen kehittämisessä. Arvioimme kaupunkilaisen osallistumisen kokemuksen muutosta pilotoiden kokemusta mittaavia työkaluja muutamassa osallistumisen prosessissa.</p>	<p>➤ Osallisuusindikaattoria on hyödynnetty uudella tavalla: kyllä / ei Asiakaskyselyjen tuloksia on hyödynnetty osallisuuden edistämisen kehittämisessä: kyllä / ei</p>

Osallisuusosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen

Tavoitteenamme on, että työntekijät kaikkialla kaupungilla tunnistavat osallisuuden merkityksen ja sen mahdollisuudet omassa työssään. Käsitys osallisuudesta ja sen toteutustavoista on selkeää kaikilla toimialoilla, sekä johdolla että työntekijöillä. Osallisuus käsitetään tiiviiksi osaksi omaa työtämme.

Osallisuustieto ja moninaisuuden ymmärtäminen kaupungissa vahvistuu. Edistämme osallisuuden toteutumista johtamisella ja sitoutumisella sekä riittävillä resursseilla ja oikeanlaisilla menetelmillä. Osallisuus ja sen edistäminen on osa arjen työtä ja kuuluu kaikille.

Kaupunkiyhteiset toimenpiteet	Toimenpiteiden seuranta
<p>Jaamme tietoa osallisuudesta koko henkilöstölle. Sanoitamme osallisuuden moninaisuutta kaupungissa ja eri toimialoilla sekä kuvaamme kaupunkitasoisia osallisuuspalveluita kaupungin yhteiseen intraan.</p>	<p>➤ Osallisuuden intranet-sivut on päivitetty: kyllä / ei</p>
<p>Teemme osallisuuden suunnitteluun kaupunkiyhteisen työvälineen. Osallisuuden suunnittelun työväline voi sisältää mm. muisti-/tarkistuslistan, joka auttaa huomioimaan osallisuuden menetelmät ja tason, sekä ohjeet ja vinkit osallisuuden toteuttamiseen eri tilanteissa (esim. yhtenäiset käytänteet verkkoasukastilaisuuden järjestämiseen ja tallenteen jakoon tietosuojalainsäädännön mukaisesti).</p>	<p>➤ Osallisuuden suunnittelun työväline on tehty: kyllä / ei Suunnittelun työväline on pilotoitu: kyllä / ei</p>
<p>Suunnittelemme kaupungin henkilöstölle suunnatun osallisuuden peruskoulutuksen. Kanslia vastaa koulutuksen peruspaketin kokoamisesta ja jokainen toimiala tuottaa pakettiin oman osuuden.</p>	<p>➤ Koulutussuunnitelma on tehty: kyllä / ei Koulutus on pilotoitu: kyllä / ei</p>

Moniäänisyyden vahvistaminen

Tavoitteenamme on, että kaupunkilaisten moniäänisyyden huomioiminen on kaupungin tapa toimia. Tarjoamme erilaisia osallistumisvaihtoehtoja siellä, missä ihmiset ovat. Huomioimme erityisesti heikoimmassa asemassa olevat kaupunkilaiset. Pyrimme tavoittamaan aktiivisesti eri väestöryhmiä myös erilaisten yhteisöjen ja järjestöjen kautta. Tieto ohjaa toimintaamme.

Vahvistamme moniäänisyyttä myös viestinnässä selkeän kielen, monikielisuuden ja monikanavaisuuden kautta. Toimintamme on läpinäkyvää ja kaupunkilainen saa tietoa kaupungin päätöksistä ja linjauksista. Tunnistamme hyvissä ajoin, keitä päätökset koskevat, ja edistämme dialogisuutta kaupunkilaisten kanssa huomioiden erilaiset väestöryhmät.

Kaupunkiyhteiset toimenpiteet

Vahvistamme selkeäkielistä viestintää ja vuorovaikutusta sekä panostamme myös selkokielisyyteen.

Lisäämme henkilöstön osaamista selkeäkielisyydestä sekä hyödynnämme kaupunkilaisille suunnattua monikielistä Osallisuuden ja vaikuttamisen viestintämateriaalia.

Toimenpiteiden seuranta

Osallisuuden ja vaikuttamisen monikielinen viestintämateriaali löytyy hel.fi-verkkosivuilta: kyllä / ei
Henkilöstölle suunnattu selkeän kielen koulutus järjestetty: kyllä / ei

Kokoamme ja kehitämme kaupunkiyhteisiä kuulemisen tapoja erilaisille väestöryhmille.

Jaamme aktiivisesti kertynyttä tietoa, kokemuksia eri hankkeista, kokeiluista ja tuotetuista materiaaleista moniäänisyyden vahvistamiseksi. Keräämme mm. lapsille ja nuorille, ikääntyville sekä Suomeen muuttaneille soveltuvia vuorovaikutuksen, kuulemisen ja osallistumisen tapoja.

Eri väestöryhmille soveltuvia kuulemisen tapoja on koottu intraan: kyllä / ei

Luomme yhteisiä tapoja arvioida lasten ja nuorten, vieraskielisten ja ikääntyneiden osallisuuden vahvistamista kaupunkitasoisten suunnitelmien mukaisesti.

Säännöllisen osallisuus- ja vuorovaikutusmallin raportoinnin yhteydessä todetaan vieraskielisten ja ikääntyneiden osallistumista edistävät toimenpiteet yhtenäisellä raportointipohjalla. Lisäksi osallisuussuunnitelmien toimenpiteiden rinnalla toteutetaan lasten ja nuorten osallisuutta edistävää toimenpideohjelmia kaikilla toimialoilla.

Yhteinen raportointipohja osallistumista edistävästä toimenpiteistä on luotu: kyllä / ei

Lue lisää osallisuudesta

- [Osallistu ja vaikuta hel.fi-verkkosivusto](#)
- [Osallisuuden periaatteet kaupungin hallintosäännössä \(pdf\)](#)
- [Päätös Helsingin kaupungin osallisuusmallin toimeenpanosta ja rahoituksesta](#)
- [Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin väliarviointiraportti 2019 \(pdf\)](#)
- [Strategiakauden 2017–2021 arviointi Helsingin kaupungin osallisuustyöstä \(pdf\)](#)
- [Helsingin kaupunkistrategia 2012-2025](#)
- Osallisuuden sivut Helsingin kaupungin intranetissä (pääsy vain kaupungin työntekijöillä)
- [Päätös lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmästä ja osallisuuden edistämisestä](#)

Helsinki

Kuva: Helsingin Aineistopankki
/ Juhokuva